

به نام خدا

جهانی شدن، آینده ما،

و

آینده تجارت و کسب و کار در ایران

سخنرانی ارائه شده برای

مؤسسه جهاد استقلال

۲۱ آذرماه ۱۳۷۹

تهران

جهانی شدن غیر از افزایش تجارت و سرمایه گذاری، بیان گر تحول بنیادین اقتصاد جهانی است به گونه ای که بر هر عرصه ای از تجارت و جامعه تأثیر می گذارد.

در محیط جدید، آنچه کشورها را به دو گروه بالنده و پسر و تقسیم می کند، توان آنها در قبال تغییر است.

هزینه های عمده ای با تطبیق و تعدیل های جهانی شدن همراه است، اما منافع نیز بالقوه گسترده است.

روندهای اصلی در جهانی شدن

۱. رقابت بیشتر به دلیل

* هزینه‌های پایین‌تر ارتباطات و حمل‌ونقل

* موانع تجاری کمتر

* ارزش‌های قابل تبدیل

۲. گسترش تجارت جهانی

* نزدیک به ۱۰ درصد رشد هر سال در ۱۰ سال گذشته

* سهم تجارت از تولید ناخالص ملی به ۵۰ درصد نزدیک می‌شود

۳. مفهوم پدیده شهروند جهانی

* شهروند منطقه‌ای

یکپارچگی تجاری منطقه‌ای

* رشد تجارت در آسیا و امریکای لاتین در حال افزایش

* رشد تجارت در خاورمیانه و افریقا در دهه ۸۰ کاهش داشت
(به دلیل کاهش قیمت مواد اولیه) و از ۱۹۸۶ بهتر شده است

* پس، خاورمیانه کمتر با اقتصاد جهانی یکپارچه شده است

FDI

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

* با کاهش موانع برای تجارت، آزادسازی مقررات حاکم بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی پدید آمد

* از دهه ۷۰، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان نسبتی از GDP در حال رشد است

* در کشورهای در حال توسعه در سال‌های اخیر، FDI رشد کرده است

شبکه تولید جهانی (GPN)

- * وسیله انتقال دانش به کشورهای در حال توسعه
- * برای کم کردن فشار رقابت و در جستجوی بازارهای جدید، کسب و کارهای چندملیتی (MNE) با شرکت‌های محلی متحد می‌شوند
- * هزینه دستمزد پایین و شبکه توزیع داخلی، آورده شرکت‌های محلی است
- * فن‌آوری محصول و فرایند، دانش مدیریت، صلاحیت تجاری بین‌المللی، توزیع جهانی، استفاده از مقیاس انبوه، و سرمایه آورده MNE است
- * ژاپن و کره نشان دادند که چه‌گونه از طریق تقلید، فن‌آوری تولید تحت‌لیسانس، ... MNE‌های خود را ایجاد کنند. عمده بقیه کشورهای در حال توسعه ماندند
- * برای بیشتر کشورهای در حال توسعه، به‌نظر می‌رسد که بخشی از این شبکه تولید جهانی شدن، بهتر از مبارزه با آن است

ویژگی‌های شبکه تولید جهانی (GPN)

برای کشورهای در حال توسعه

* شرکت درگیر GPN از دارایی‌های منحصر به فردی بهره‌مند می‌شوند (از جمله فن‌آوری)

* دستمزد بالاتر، کارآیی بیشتر، موقعیت صادراتی بهتر، ...

* مناطق با GPN قوی‌تر:

مکزیک - مرز امریکا

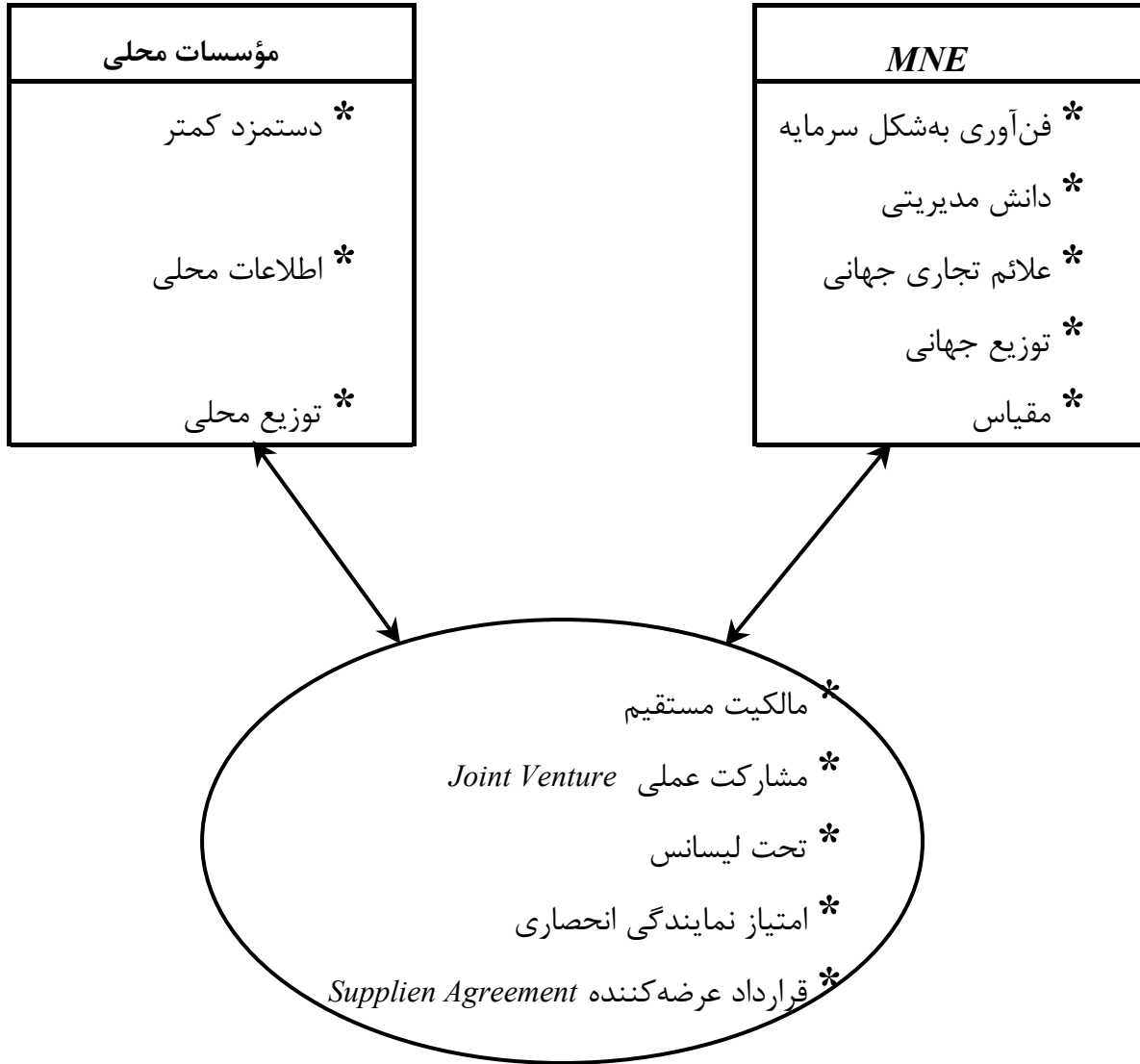
Guandong نزدیک هنگ‌کنگ

بخش‌هایی از لهستان

بخش‌هایی از مالزی

بمبئی و بنگلور در هند

شبکه تولید جهانی

رابطه رشد با باز بودن نسبت به تجارت جهانی

* تعرفه کمتر، رشد سریع تر

* باز بودن نسبت به تجارت جهانی به شکل:

- سرمایه‌گذاری بیشتر خارجی (به دلیل قیمت‌های کمتر کالاهای سرمایه‌ای و کارایی بیشتر)
- انضباط بیشتر در خط‌مشی‌های اقتصاد کلان
- انتقال تکنولوژی
- FDI بیشتر
- صادرات بیشتر تولیدکنندگان داخلی

رشد سرانه واقعی

* رشد متفاوت

* درآمد سرانه در کشورهای صنعتی در ۲۵ ساله گذشته سالانه ۲ درصد رشد داشته است. در مقایسه با ارقام ۲۰۰ سال گذشته، این رشد بی نظیر است. تقریباً دو برابر است

* رشد در همه مناطق در حال توسعه به چشم می خورد

* در آسیا، نرخ رشد درآمد سرانه سالانه بین ۴ تا ۷٪ بوده است

سیاست یکپارچه شدن با اقتصاد جهانی

* تفاوت بین کشورهایی که با سرعت بیشتری یکپارچه می‌شوند، و آن‌ها که کندتر

یکپارچه می‌شوند در رژیم نرخ ارز و سیاست تجاری است

* **کندها** نرخ برابری ارز بالاتر از ارزش و نیز بسیار متغیر و در نوسان

* تفاوت تعرفه: **تندها** سهمیه وارداتی و صادراتی کمتر دارند

* **تندها** رشد بیشتر از **کندها**

* استحکام اقتصاد کلان بین **تندها**

* کشورهای پیشرفته: یکپارچه شدن سریع‌تر و سیاست‌های اقتصاد کلان صحیح

تعرفه‌ها در کشورهای صنعتی

* کشورهای صنعتی هنوز ۷۰ درصد تجارت جهانی

* در ۱۰۰ سال گذشته، تعرفه‌ها در حال کاهش

* در کشورهای در حال توسعه

* تعرفه بیشتر

* تعرفه مخفی:

- حمایت غیرتعرفه‌ای در رشته‌های خاص (کشاورزی و منسوجات)

- قوانین به شدت تبعیض‌گذار

قیمت کالاهای صادراتی

* کاهش عمده در قیمت محصولات صادراتی سنتی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه

مثلاً "قیمت واقعی نفت

به دلیل:

پتانسیل افزودن به ظرفیت

نوآوری در فناوری

کالاهای رقیب

* افزایش قیمت در ماشین‌آلات و خدمات تجاری

تفاوت دستمزدها

* تولید صادراتی عمده کشورهای در حال توسعه: پارچه و پوشاک

* چین و سایر کشورهای آسیایی سهم خود را گسترش داده‌اند

یک دلیل دستمزد پایین

دستمزدها در تونس و مراکش ۳ تا ۵ برابر

چین، اندونزی، و هند است

* تفاوت کارایی نمی‌تواند مزیت دستمزد کمتر صادرکنندگان آسیایی را کاهش دهد

تعریف جهانی شدن اقتصاد

در سال‌های اخیر، سهم بیشتر و بیشتری از فعالیت اقتصادی در جهان بین افرادی صورت می‌گیرد که در کشورهای مختلف زندگی می‌کنند

اشکال این فعالیت‌های اقتصادی فرامرزی

۱. تجارت بین‌الملل
۲. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی FDI
۳. جریان‌های بازار سرمایه

نقش دولتها

- * سنجش‌های اقتصاد کلان / هزینه‌های بخش خصوصی / هزینه‌های اجتماعی
 - * عدم تأخیر انطباق مؤسسات موجود
 - * صرف منابع موجود جهت خلق پوشش‌های لازم برای تک تک کارگران
 - * رفع موانع برای تحرک بین بخشی و جغرافیایی
 - * شرکتی کردن و خصوصی کردن واحدهای دولتی
 - * مقررات‌زدایی از بازارهای کار
 - * آزادسازی خدمات
 - * تسهیل FDI
 - * توجه کافی به زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری زیربنایی در ارتباطات و حمل‌ونقل
 - * استفاده از نرخ ارز به مثابه سوپاپ اطمینان - نرخ باید واقعی باشد
 - * شجاعت / باور تغییر / باور اصلاحات
- و البته پذیرش مشکلات و فشارها و مقاومت در برابر آنها

قبول هزینه‌های تعدیل

روش‌های کاهش هزینه‌های تعدیل

تعدیل آزادسازی تجاری باید به سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی بیشتر بینجامد
تعدیل در شرایط رشد اقتصاد آسان‌تر و کم‌خرج‌تر است

توجه به موارد زیر:

- اندازه و کارایی واحدهای اقتصادی دولت
- مقررات بازار کار
- آزادسازی بخش خدمات گام‌به‌گام با تولید
- مقررات بازار کار
- آزادسازی بخش خدمات گام‌به‌گام با تولید
- استفاده از نرخ بهره به مثابه سوپاپ اطمینان

مشکلات اشتغال

* آسان نیست؛ زیان به اشخاص و شرکت‌ها در مواردی غیراجتناب

* سازوکار جبرانی توسط دولت

* تجربه جهانی: اشتغال چندان آسیب نمی‌بیند حتی در کوتاه‌مدت

عوامل قابل مشاهده جهانی شدن

* شتاب رشد کشورهای در حال توسعه در سال‌های اخیر همراه با ادغام در اقتصاد جهانی

حاصل

* کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و ارتباطات

* تغییر عمده در سیاست‌ها نسبت به تجارت جهانی و سرمایه‌گذاری